

(Des)enamorar-se de Barcelona

Darrere la presumpta pèrdua d'autoestima de la ciutat hi ha factors sociològics, mediàtics i polítics

JOAQUIM COLL, Historiador

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 4 de octubre del 2010

Quan es té l'oportunitat de passar uns dies fora de Catalunya, sovint a un el sorprenen amb una mateixa pregunta que formulada de diferents formes respon a la següent qüestió: ¿per què els barcelonins ja no us mostreu tan orgullosos com anys enrere? No és gens fàcil respondre-hi. Però és cert que mentre que als anys 80 i 90 només teníem ulls per veure les virtuts i les millores constants efectuades a Barcelona, avui sembla que existeixi un estrany consens per subratllar allò que ens desagrada, incomoda o que no està a l'altura de les expectatives. ¿Per què? El dubte principal és que un no sap ben bé si el tema concerneix un problema d'ordre polític o si més aviat és de naturalesa social i cultural. O bé tots dos alhora.

Segur que això mateix els passa a moltes altres ciutats europees, com també és cert que molts barcelonins, quan tornen de visitar altres metròpolis, saben mesurar millor certs problemes domèstics que en la proximitat es tendeixen a exagerar, com ara la netedat, la seguretat o el transport. En qualsevol cas, el canvi de mentalitat efectuat a Barcelona en menys d'una dècada resulta sorprenent. Hem passat d'estar altament satisfets a mostrar-nos, sovint, inapetents o irritats. Mentre que en dates pròximes al Fòrum de les Cultures l'alcalde Joan Clos va arribar a creure's que Barcelona estava a prop de ser considerada «la millor ciutat del món», des de fa uns anys predomina en molts ambients de la capital un cor de veus contràries que alimenten una hipercrítica permanent i que

afirmen la crisi d'un model urbà. Tot plegat, vist des de fora, deu semblar inaudit, tenint en compte que Barcelona ha escalat de forma sòlida fins a les primeres posicions en diversos baròmetres europeus sobre qualitat de vida, atracció d'universitaris i ubicació preferida per fer-hi negocis.

Al darrere d'aquesta paradoxa hi ha uns factors d'ordre social i cultural que fins a cert punt són lògics, mentre que d'altres són estrictament polítics i mediàtics. Vejam els primers. Després dels Jocs i d'una llarga dècada d'autosatisfacció i de reconeixement internacional, dos fenòmens fruit de la globalització van començar a impactar amb força: el turisme de masses i la nova immigració. És evident que la suma de tots dos ha canviat la fesomia de la ciutat, més en positiu que en negatiu, malgrat que una part de la ciutadania tendeixi a fixar-se sobretot en allò que genera molèsties. La velocitat i la incertesa d'aquests canvis han generat desconcert entre sectors populars i classes mitjanes de 50 anys cap amunt, que han perdut empatia amb les polítiques municipals i capacitat d'il·lusionar-se davant d'una realitat que en molts aspectes els resulta irreconeixible. O sigui, que mentre els estrangers s'han enamorat bojanent de Barcelona, molts barcelonins s'han desenamorat de la seva ciutat.

És sabut que les mentalitats col·lectives necessiten un temps més lent per acceptar els canvis i que, per tant, solen anar descompassades amb les transformacions socials i econòmiques. Però tampoc sembla que s'hagi fet gaire pedagogia per explicar aquests canvis i els seus possibles avantatges.

Al costat de tot això, sens dubte molt complex, també hi ha factors polítics i mediàtics. Des de les pàgines salmó de la premsa conservadora

s'ha anat abonant la imatge d'una Barcelona en decadència, insegura i degradada, si no totalment sí almenys al centre històric i els barris adjacents. És sorprenent que sovint es perdi la perspectiva temporal del que s'ha aconseguit i que, en canvi, s'emfatitzin tant les recaigudes momentànies.

El cas del Raval és significatiu. Hi persisteixen vells problemes i n'apareixen altres de nous, però em sembla indubtable que avui aquest barri està bastant millor que fa 10 anys. La transformació experimentada gràcies a la nova rambla em sembla incontestable. ¿Qui s'hauria imaginat un hotel de luxe al cor del Raval? ¡l ja veuran quan s'inauguri la nova Filmoteca! Un altre exemple paradigmàtic d'aquesta estranya aliança entre interessos polítics i alguns mitjans de comunicació és el debat sobre el pas de l'AVE a tocar de la Sagrada Família. Ningú dubta que el Papa podrà consagrar la basílica sense por que s'enfonsi, però la psicosi i les mentides que s'han arribat a propagar sobre el famós túnel mereixerien una severa crítica per desemmascarar tants interessos per continuar construint un temple que acabarà sent una obra monstruosa.

I arribem a la política pura i dura. És evident que existeix entre certs sectors de la ciutat un desig rabiós de posar fi a 32 anys de governs d'esquerra. Sens dubte, el lideratge difús de Jordi Hereu alimenta l'operació de bullying polític de què és víctima. En democràcia no hi ha res de més legítim que l'alternança, però el que no és admissible és actuar com si la política fos la continuació de la guerra per uns altres mitjans: la idea que s'hi val tot. En el nostre cas, crec que no ens podem permetre el luxe d'enfonsar Barcelona en l'immobilisme, l'apatia i el desenamorament ciutadà.